

Ассамблеей на первой части третьей сессии. 21 сентября – 12 декабря 1948 г. Палэ де Шайо, Париж: ООН, 1949. 93 с.

4. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р., Першого протоколу та протоколів № 2,4,7 та 11 Конвенції». *Голос України*. 1997. 24 лип.

5. Повноваження, видані Радою Міністрів від імені уряду МЗС УРСР 1957 р. – ІАУ МЗС України, ф. Основний, спр. 645, 14 арк.

6. Протоколи, стенограми та план засідань Комісії в закордонних справах 5-го скликання, обраної 15 квітня 1959 р. (20 вересня – 20 грудня 1960 р.). ЦДАВО України, ф. 1, оп. 22, спр. 19, 197 с.

Юрченко-Шеховцова Тетяна Іванівна,
науковий співробітник наукової
лабораторії з проблем психологічного
забезпечення та психофізіологічних
досліджень навчально-наукового
інституту заочного та дистанційного
навчання Національної академії
внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук

ЮРИДИЧНА ОСВІТА – ПІДґРУНТЯ ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Правосвідомість працівника поліції – це складна, інтегративна особистісно-професійна риса, яка є сукупністю знань законодавства, уявлень про правові явища, правових переконань і суб'єктивних вимог до права, що відображає ставлення поліцейського до правової дійсності, визначає готовність до діяльності ціннісного правового спрямування. В умовах розбудови правової держави підвищуються вимоги до рівня правосвідомості працівників поліції. Відповідно до цієї тенденції, актуалізується необхідність постійного підвищення, розвитку й удосконалення правосвідомості поліцейського в сучасних умовах.

Постійне застосування норм права в повсякденній діяльності стає фундаментом для формування професійної правосвідомості поліцейських. З іншого боку, правосвідомість є результатом відображення чинних правових норм і принципів права, правового порядку, правової діяльності держави та правоохоронних органів, правової поведінки громадян.

Внаслідок деформації професійної правосвідомості поліцейського ураженими стають насамперед галузі соціальної та комунікативної діяльності. Серед загальних рис негативного впливу зазнають такі з них: патріотизм, гуманність, чесність, принциповість, прагнення до істини, справедливості, професійна гордість, професійна етика.

Результати здійсненого дослідження [1] дають підстави стверджувати, що для сучасного поліцейського незалежно від стажу служби актуальними є такі питання: наявність базової юридичної освіти; рівень сформованості професійної майстерності; наявність умов для саморозвитку та самоосвіти; негативний вплив зовнішніх факторів.

Важливим компонентом становлення професіонала лишається його професійна підготовка (професійне навчання). Для працівника поліції невіддільною складовою його професіоналізму є сукупність правових знань щодо правової діяльності й навичок для практичної реалізації службової/правоохоронної діяльності. Грунтовні юридичні знання майбутній поліцейський може набути передусім під час здобуття юридичної освіти.

У сучасних умовах кандидату на посаду поліцейського не обов'язково мати юридичну освіту (Закон України «Про Національну поліцію України», ст. 49) [2]. Ми поділяємо думку сучасних дослідників, за якою в такому разі професійна правосвідомість не має свого головного підґрунтя – юридичних теоретичних знань [3]. Спеціалісти, що не мають юридичної освіти, а опановують її в процесі практичної діяльності й досягають певного рівня професійної правосвідомості, у переважній більшості не можуть задовольнити потреби суспільства. Рівень юридичної освіти правоохоронців потребує якісної зміни шляхом обов'язкового навчання в системі закладів освіти Міністерства внутрішніх справ України [4, с. 64].

Суттєвою є відмінність між отриманням юридичної освіти у звичайному закладі вищої освіти й закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання. Тому, на думку науковців, юридична освіта та професійні риси поряд із високим рівнем правових знань, переконань, компетентність у виконанні професійних обов'язків, дотримання норм моралі, гармонійне поєднання правових знань, поглядів і правової активності, правильної оцінки власних дій і дій інших з позицій чинного закону детермінують правосвідомість правоохоронця [5, с. 93].

Правова підготовка поліцейського сприяє формуванню особистої та службової дисциплінованості, особистої

відповідальності, почуття обов'язку. Кожному працівникові поліції потрібно прищепити готовність і вміння сприймати нову соціальну інформацію, переробляти, перевіряти, узагальнювати, аналізувати, робити критичні висновки, приймати рішення та домагатися виконання їх тощо. Крім цього, правова освіченість сприяє формуванню морально-психологічної готовності поліцейського до виконання службових обов'язків, яку регулюють, захищають, стимулюють норми права. Постійний аналіз норм права, спрямований на виявлення їх соціальної цінності, морального змісту, зіставлення з ними різних життєвих ситуацій формують в особового складу Національної поліції уміння конкретно мислити, глибоко оцінювати соціальну дійсність [6, с. 37].

Із цього приводу М. Попов доходить висновку, що якість правової інформації залежить від низки чинників, серед яких: рівень правової освіченості населення, що реалізується через формальні й неформальні джерела інформації, визначається рівнем загальноосвітньої підготовки, загальної та професійної освіти; якісне поліпшення рівня правової поінформованості й правової обізнаності населення можливе лише за умов професійної правової підготовки фахівців, а також підготовки викладачів закладів вищої освіти – підвищення їхнього рівня обізнаності щодо основ права [7, с. 18].

На загальносоціальному (державному) рівні створюють необхідні політичні, соціально-психологічні, правові, етичні, економічні, науково-технічні та інші передумови й умови реалізації морального потенціалу суспільства, визначають основні напрями виховання населення, підтримання професійного потенціалу й морально-психологічного стану фахівців на рівні, що гарантує виконання основних професійних завдань. До таких заходів належать дії, спрямовані на вдосконалення низки законодавчих, нормативно-правових актів, що регулюють правові відносини й регламентують права та обов'язки людини, зокрема правоохоронця.

Набуття професійних знань, умінь і навичок є одним із важливих заходів правової соціалізації працівника поліції на професійному рівні. Професійне навчання поліцейських передбачає такі форми: первинна професійна підготовка; підготовка в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання; післядипломна освіта; службова підготовка. Підвищенню ефективності заходів правової соціалізації сприяє проведення навчальних, практичних занять з використанням

інноваційних методів, технологій, інтерактивних форм (ділові ігри, моделювання ситуацій, тренінги) тощо.

Отже, основними чинниками, що позначаються на формуванні професійної правосвідомості, є освіта та практична діяльність. Сучасні вимоги до кандидата на посаду поліцейського не передбачають обов'язкову наявність юридичної освіти. У зв'язку із цим професійна правосвідомість і правова культура поліцейського не мають головного підґрунтя – юридичних теоретичних знань. Спеціалісти, які не здобули юридичної освіти, а опановують її в процесі практичної діяльності й досягають певного рівня професійної правосвідомості та правової культури, в умовах сьогодення переважно не можуть задовольняти потреби суспільства. Рівень юридичної освіти носіїв професійної правосвідомості актуалізує необхідність якісної зміни шляхом передбачення обов'язкового навчання в системі закладів вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України.

Список використаних джерел

1. Юрченко-Шеховцова Т.І. Психологічні детермінанти формування правосвідомості працівника поліції в сучасних умовах : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06. Київ, 2020. 255 с. http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/17673/1/dysert_yurchenko_shekhovtsova.pdf.

2. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Хаврат О. О. Механізм протидії виникненню правового нігілізму у сфері правозастосовної діяльності Національної поліції України (теоретико-правовий аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2018. 212 с.

4. Макушев П. В. Професійна правосвідомість і правова культура дільничного інспектора міліції (шляхи формування і удосконалення) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2004. 233 с.

5. Титаренко Т. А. Формирование правосознания и правовой культуры юристов. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2018. № 4 (75). С. 90–95.

6. Сливка С. С. Правове виховання працівників органів внутрішніх справ в сучасних умовах. Львів : Вільна Україна, 1991. 40 с.

7. Попов М. Правовая культура как элемент социального порядка. *Власть*. 2006. № 6. С. 13–18.